

GAURKO KARAKTEROLOGIAREN BURUBIOEA ARROTZEN

(Bukaera)

BAZTARRIKA'tar Daniel

Josulagunak.

Gorputzari begiratzuz somatu ditelen izakerari dagokion sailla zer-bait arrotu dut. Orain anima-izakerari dagokionari ekingo diot:

ATARIA

Kide onetako lenengo eraketa *Baini* zor diogu. Iru gizon mota irakasten dizkigu: adimendunak (intelectivos), maitekorrak (afectivos), eta naimentsuak (voluntariosos).

Domingo Perez'ek, agurotasunari eta mogimendu - indarrari zegokienez saildu zitun gizonak. Sei eratakoak bada jarri zizkigun.

Ribofek batasun berdintasunak oiñarri jarririk, iru landatan gizo-

nak zenbatu zitun: sentzumendunak (sensxtivos): apal, ikusle {contemplativos), ta igikioietan (emotivos) zatituak. Eginzaleak (activos), berriz, eginzale - eginzaleetan (puros), eta ainbestekoetan (mediocres) zatituak. Eta motelak (apáticos): motel-moteletan eta motel-miatzaleetan (calculadores) erdibituak.

Geroago *Malapart'ek* danen onurki guztiak artuaz beste eratze berrri bat zertu zun: Gizonak zazpi sailletan banaturik, sail bakoitza bitan edo irutan-edo berrebaki zitun: motelak, sentikorrak, zaletsuak (apasionados), adimenzaleak (intelectuales), naimentsuak, bildurtiak

(timidos), eginzaleak eta berdiñ edo eintsuak (equilibrados).

Zer esanik ez dago langintza onetan norberetasun gutxiegi arkitzen dugula etorkizun ospetsuegia aurretatzeko... Bere betebearra baño, nolabait bete dula usten dut, gure berriketa eta itzaldietan karakterologi au eskuratuena baideritzait.

Le Senne'en karakterologia:

Kant eta batez ere *Heymans* eta *Wiersna* izan ditu karakterologionek asabak. Eta oraindik ere

nean ezagunagoa dala usten dut. Izakera eta noiberetasuna bereizi egiten ditu: izakera ez omen da aldatzen. Norberetasunak, berriz, izakera eta bizitz zear jardetsiak omen daramazki berekin. Ezagugarriei dagokienez, bi eratakoak omen dira: bearrezkoak eta bigarren mailakoak.

Bearrezkoak: igikotasuna, eginzaletasuna eta dardarra (repercusión, resonancia) omen dira. Aueta-ko bakoitzari baietza edo ezetza eman ondoren, alkar gai auek naastu eta zortzi gira-era ateratzen zaizkigu: a) Igikoi-egonzale-oraiñaldikoak: *Saintsuak*. b) Igikoi-egonzale geroaldikoak: *Sentikorraik*. e) Igikoi-eginzale-oraiñaldikoak: *Asarrek*oak. d) Igikoi-eginzale-geroaldikoak: *Zaletsuak*. e) Igikor-eginzale-oraiñaldikoak: *Odoltsuak*. f) Igikor-eginzale-geroaldikoak:

Astitsuak.g) Igikor-egonzale-oraiñaldijartzen ditu. Ara izenak: koak: *Mazkalak*. h) Igikor-egonzale-geroaldikoak: *Motelak*.

Bigarren mallakoak: kontzientzi zabaltasuna, gauza asko batera oartu ala ez, adimen analitikoa ala ez, et berekoitasuna ala bestekoitasuna, burrukaletasuna eta abar dira...

Ez noa bakoitzari dagozkionak esatera, danon jakiñean usten baiditut. Karakterologi au oraindik osatzeke dago, eta akatsak ere baiditu: ia ez omen dira arkitzen ez mazkalik ez motelik, Ez omen ditu bereizten igikotasuna (emotividad) eta maitekoitasuna (afectividad) *Sheldon*'ek bezela, eta au bearrezkoak omen da... Ez ditu ere kontuan euki ondokoan eragiñak eta au ere faltaeziña deritzagu, bestela zertarako ditugu erakutsi onak eta abar?

BUKAERA

Binefek bi giza era jarri zizkigun: berebaitakoak (objetivos), eta bakoitzarenbaitakoak (subjektivos). Izenak berak naikoa adierazten dute. *Jaensch'en* osatzekeeri eta osatuerei darantzuiete.

Jung, sikoanalistak, beste eratze berri bat egin digu: kanporaitzuliak eta barruraitzuliak (extravertidos eta intravertidos). *Binet'en* berebaitakoen eta bakoitzarenbaitakoen berdintsuak. Gizamota bakoitza larena zatitan dagizki ondoren:

adimenzaleak, sentikorrak, sentzument-suak (sensoriales) eta begiraldikoak (intuitivos).

Aurreepai geiegi dagizkila diot.

Spranger'ek berriz, sei giza-era

ustarikoiañak (teóricos), irudipendunak

(imaginativos), Jainkozaleak (reli-

giosos), Gizartezaleak (sociales), irabazizaleak (utilitarios), eta aginduzaleak (autoritarios).

Ezer berririk ez digu ekarri, bakoitzaren elorkizunerako zuzenbide bat ezik.

SIKOLOGI SAKONARI BURUZ

Sikologi sakona etorkizun aundikoa dugu nolana ere. Sikoanalista eta sikoterapeuta asko izendatu ditzakegu: Freud, Adler eta Frankl bakarrik baña aitatuko ditut.

Freud da sikoanalistaen aita. Berretzat HbiJo edo dalakoa dago giza miñ guztien ondoan. Iibido au baña eta aragi griña ez dira berdiñak. Libido au, —naiz-ta aragi griñaren kidekoa izan—, likizkeria baño zerbait edatsuagoa da. Ezin ukatu diogu Freud'i gaurko sikologiak zor diona. Eta ez da gutxi.

Adler'ek berriz, bakoitzaren sakan izkutuenean al-izan-gurea degula adierazten digu. Ortik omen datozkigu dauzkagun konplejo guztiak. Sendatzeko iru urratz dagizki: lenengo, bakoitzaren norberetasuna besartetu, ulertu. Bigarren, gizakumea adoretu. Eta, irugarren, bergizatu. Bere maixu Freud'ek bezela oiñarri bat bakarra jartzen du giza gaitz guztientzat eta gizonak orixe baño zatituagoak gerala diot.

Frankl'ek, azkenez, beste sendaketa era berri bat asmatu du: logoterapia bere izena. Oiñarri, berriz: gizona soiña ezik gogoia ere badala: «ez dugu nai, dio, aberetzat geure buruak eukitzea aingerutzat euki ditzazkegunean». Orrela bada siko terapia, sikoterapia bide ona izaki, ez dala bide onena dio, ez ta osoa ere: sikoterapiak ezezaguna ezagun egiten du, norberetasuna emanaz gure izkuntuan ari zitzaigun ari. Zerbait baña, oraindik falta: elburua .Ortarako giza lapalmenari ots egiñaz, zuzenbide tinko bat jartzen dio, gogozkoa bera, gogoia soiñaren gain baidago. Etorkizun aundikoa ematen du, naiz eta batedonbatzuengandik —adibidez Vallejo Nagera'rengandik— aztaraldi batzuk artua egon.

AMAIA

Or itz gutxitan, gaurko sikologi aztaraldi bat. Badakit lan au ez dala osoa. Ez da gutxiagorik ere. Baña zerbait beintzat, bada. Batez ere itz billa saiatu naiz. Langintza auek komeni zaizkigu euskaldunori batez ere, geure euskera jakintza guztien gai egiteko, beste izkuntzetara joan bearrik izateke. Nere lantxo au, bere gutxitasun eta akatsekin, ez dedilla gure artean azkena izan.